

типу, зростання її конкурентоспроможності в європейському та світовому освітньому просторі.

Поєднання двох, на перший погляд протилежних інтересів, громадських та державних, потребує створення чіткого розуміння сфер діяльності кожного суб'єкта в процесі реалізації цього напрямку освітньої політики.

Шляхами розвитку державно-громадських відносин національної освіти визначено:

- перерозподіл зобов'язань та компетенцій між центральними, регіональними та місцевими рівнями виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

- врегулювання та законодавче закріплення повноважень громадськості в управлінні освітою;

- послідовне оновлення органів управління відповідно до нових викликів сучасності;

- підготовка нових управлінських кадрів, котрі будуть готові до діяльності та ефективного співробітництва в умовах державно-громадського механізму;

- дотримання рівноправного партнерського стилю відносин, мінімізація авторитарного впливу конкретних посадових осіб на процес управління;

- залучення інституцій громадянського суспільства, демократично зорієнтованих громадян до управління освітою, посилення в цьому плані їх координаційної ролі [5].

Вищезазначене дозволяє дійти **висновку**, що державно-громадське управління містить розгалужену функціональність його суб'єктів, що поєднують три основні мети, які відповідають загальним характеристикам державотворення в Україні на сучасному етапі: участь у прийнятті нормативно-правових актів, які регулюють освітню сферу; взаємодії представників громадськості та державних органів, в тому числі на рівні закладу освіти; практична діяльність та поступове вдосконалення найголовніших завдань освітньої сфери. Основною умовою для встановлення функціональної взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства як суб'єктів освітньої політики, є становлення нормативно правового регулювання даного питання, яке законодавчо встановлює форми, принципи та напрями такої взаємодії і закріплює чіткі кроки щодо впровадження механізму державно-громадського управління освітою [7].

Перспективи подальших досліджень. Одним із перспективних і практично спрямованих напрямів подальшого дослідження проблеми може бути визначення та обґрунтування основних шляхів запровадження державно-громадського управління освітою в Україні.

Джерела:

1. Андрущенко В. Державно-громадський характер управління освітою. *Вища освіта України*. 2011. № 3. С. 5-8.
2. Бобрицька В.І. Моніторинг якості освіти як чинник формування ефективної державної кадрової політики України з підготовки працівників для системи вищої освіти. *Теорія і практика навчання і виховання. Серія 17*. 2015. Вип. 26. С. 41-49.
3. Гаєвська Л.А. Розвиток державно-громадського управління освітою як складова реалізації гуманітарної політики в Україні. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2008. С. 205.
4. Грабовський В. А. Державно-громадське управління – шлях

до демократизації освіти України. Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю (31 травня 2005 р., Київ). К. : Вид-во НАДУ. 2015. С. 35.

5. Кремень В.Г. Державно-громадська модель управління освітніми змінами. *Директор школи*. 2001. № 4.

6. Крисюк С. Концептуальні засади розвитку державно громадського управління освітою. Актуальні теоретико методичні та проблеми державного управління. К. : Вид во НАДУ, 2004. Т. 1. С. 380-383.

7. Постол К. А. Державно-громадська модель управління освітою як форма правової взаємодії інститутів громадянського суспільства та держави в Україні. *Право і суспільство*. 2014. № 5.2. С. 53-58.

Abstract. The article describes the meaning of the concept "state-public model of government" in the scientific literature, analyzes the state of management during the reform of the educational sector in Ukraine, describes the leading principles of the state-public model of management in the sphere of education of Ukraine, identifies ways of developing the state-public model of management of the national education.

Key words: state-public model of government, state-public model of management in education, innovative development.

* * *

Павлова К. А.,
доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти
та освітньої політики факультету менеджменту освіти
та науки Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
кандидат юридичних наук, доцент (м. Київ, Україна)

Березін М. А.,
студент групи 1мГУд факультету менеджменту освіти
та науки Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова, магістерська програма
"Громадське управління в галузі освіти" (м. Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМ В ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто стратегію реформування системи освіти України та передачі функцій державного управління до органів громадянського суспільства, обґрунтовано мету сучасних реформ у світі та виокремлення особливостей освіти України з урахуванням цього досвіду.

Ключові слова: державно-громадське управління, освітня політика, освітні реформи, громадськість, громадянське суспільство

Актуальність. Водночас зі становленням України як демократичної, правової держави відбуваються реформаторські зміни в системі освіти, зокрема у ланці загальної середньої освіти. При динамічних змінах в процесі формування моделі державно-громадського управління освітою в Україні актуальність теми розвитку загальної середньої освіти є значущою. Впровадження реформ в цій ланці в умовах формування моделі державно-громадського управління освітою в Україні є важливим аспектом для розвитку свідомості громадян та формування активного громадянського суспільства в нашій державі [1; 5; 6].

Мета статті – визначення особливостей впровадження реформ в умовах формування моделі державно-громадського управління освітою в Україні.

Завдання статті: 1) Проаналізувати сучасний етап реформування системи освіти України, 2) визначити акценти стратегічних державних та національних пріоритетів в завданнях освітніх реформ, 3) визначити стратегію, сутність та основні напрями реформування загальної середньої системи в Україні.

Об'єктом дослідження є система управління освітою в Україні.

Предметом дослідження є процес розвитку державно-громадського управління освітою на сучасному етапі реформування.

Механізм зміни сучасного управління передбачає передачу повноважень (функцій, компетентності і відповідальності) від центральних органів державної влади до регіональних і місцевих органів самоврядування, а також до незалежних органів громадського управління. Для системи державного управління в Україні, як і системи управління загальною середньою освітою, цей процес є новим, тому дослідження цієї проблеми є надзвичайно актуальним в період впровадження реформ.

Функціонування соціального механізму ґрунтується на відповідності економічних ресурсів, які контролюються державою, регіонами, органами місцевого самоврядування, соціальними партнерами, громадськими організаціями і можливостями вирішення соціальних завдань і проблем конкретного соціуму.

Сучасні освітні реформи ставлять за мету оновити соціальний механізм управління системою загальної середньої освіти. Якісна освіта означає, що учні отримують основні знання і навички, необхідні для практичної діяльності та особистісного розвитку. При цьому навички і можливості для безперервного розвитку своєї професійної діяльності закладаються ще упродовж навчання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Мотивація громадян до безперервного навчання впродовж життя та відповідні державні гарантії якості освіти, запровадження освіти в інтересах сталого державного та суспільного розвитку, проведення структурних змін у сфері управління середньою освітою – стали стратегічною основою реформи. Зокрема, в управлінні освітою термін “державне управління освітою”, вже є не таким вживаним. Натомість він замінюється на такі поняття як: “децентралізація”, “усуспільнення”, “автономія”, “самоврядність”. Вони є основою нової державно-громадської моделі управління освітою.

При цьому враховуються демократичні процеси, які делегують повноваження на участь у реформуванні та діяльності освітніх органів самоврядування, максимального розширення повноважень громадськості в освітній діяльності та обов'язкового залучення громадян до прийняття рішень.

Реформування зумовлене змінами у соціальній, політичній, економічній та духовній сферах суспільного життя, типом суспільства та його особливостями. Зокрема, стан системи освіти залежить від чіткої, цілеспрямованої діяльності в освітній політиці, компетентності державницьких рішень та правильно розставлених акцентах щодо визначення стратегічних державних та національних пріоритетів.

Якості освіти мають забезпечувати ефективною діяльністю багатьох інституцій: центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти; постійно діючим колегіальним органом у сфері забезпечення якості вищої освіти – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти тощо. Центральний орган виконавчої влади із забезпечення

якості освіти та його територіальні органи, які проводять інституційний аудит закладів освіти; надають рекомендації закладам освіти (крім закладів вищої освіти) щодо організації та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти; за результатами експертизи затверджують освітні програми дошкільної та загальної середньої освіти (крім типових і тих, що розроблені на основі типових) [4].

Досвід реформи системи загальної середньої освіти в світі свідчить про те, що запорукою ефективного функціонування сучасної середньої школи є її децентралізованість, демократичність, пріоритет цінностей і навиків над енциклопедичними знаннями, спрямованість на інноваційність, інтегроване та блокове навчання.

За висновками Л. Лісової, використання ретроспективного підходу сприяє створенню не лише самої моделі управління загальною середньою освітою, а й забезпеченню ефективності процесу, його динамічних змін, трансформації в історичному розвитку, що допомагає виробленню на основі об'єктивної та достовірної інформації нових ідей реформування й модернізації, стратегічних напрямів розвитку загальної середньої освіти, що можуть мати як державно-громадський, так і громадсько-державний характер управління [2, с. 79].

На наш погляд, у виробленні стратегії реформування системи освіти в Україні важливе усвідомлення суб'єктами освітньої політики необхідності аналізу причин невиконання прийнятих раніше законів, доктрин, програм.

В Україні простежується потреба формування та впровадження дієвої моделі системи моніторингу в сфері якості освіти. Така модель повинна забезпечувати політиків, управлінців, практиків, представників громадянського суспільства, кінцевих споживачів освітніх послуг вчасною, порівнювальною, аналітичною та об'єктивною інформацією про реальний стан освітньої системи та перспективи функціонування [3].

Ця інформація стане першочерговим ґрунтом, за допомогою якого буде відбуватись прийняття важливих рішень, що будуть будувати стратегію та напрями реформування системи освіти в Україні, проводитись аналіз роботи шкіл, об'єктивне інформування громадськості щодо результативності та ефективності функціонування як освітньої системи загалом, так і окремих навчальних закладів. Лише тоді буде можливим забезпечити такі важливі аспекти у діяльності, як здійснення ефективної освітньої політики, підзвітність системи освіти українському суспільству і, як наслідок, суттєве поліпшення якості її функціонування загалом.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що на сучасному етапі становлення суспільства освітня політика щодо реформування загальної середньої освіти має пристосовуватись до сучасних реалій, бути конкурентоспроможною на ринку освітніх послуг та забезпечувати рівний доступ до якісної освіти всім громадянам України.

Впровадження реформ в умовах формування моделі державно-громадського управління освітою в Україні є одним із найважливіших аспектів у розвитку свідомості громадянського суспільства. Залучення професійних,

активних громадян, батьків, науковців та інших учасників навчального процесу для впровадження новачій законодавства в практичну діяльність закладів загальної середньої освіти, дослідження й аналіз проведення реформ – є ефективними засобами досягнення результативності реформ і перспективності розвитку освіти нашої держави.

Джерела:

1. Бобрицька В. І. Моніторинг якості освіти як чинник формування ефективної державної кадрової політики України з підготовки працівників для системи вищої освіти. *Теорія і практика навчання і виховання. Серія 17.* 2015. Вип. 26. С. 41-49.
2. Лісова Н. І. Державно-Громадське управління загальною середньою освітою в історичній ретроспективі: трансформаційні процеси. *Вісник Черкаського університету. Серія “Педагогічні науки”*, 2016. Вип. 5. С. 79.
3. Книшук С. Особливості реформування системи державного управління загальною середньою освітою в Україні: європейський досвід”. *Ефективність Державного Управління. Збірник наукових праць.* 2015. Вип. 43. С. 74.
4. Постанова Кабінету міністрів України “Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти” від 15 квітня 2015 р. № 244. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-%D0%BF>
5. Павлова К. А. Формування громадської активності в умовах розвитку глобального громадянського суспільства. *Гілея: науковий вісник* : збірник наукових праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова; ВГО Укр. академія наук, “Видавництво “Гілея”, 2018. Вип. 144. С. 169-170.
6. Постол К. А. (Павлова К. А.) Правові механізми взаємодії інститутів громадянського суспільства та держави. Автореферат на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01. Київ, 2016. 23 с.

Abstract. The article includes the strategy of reforming the education system of Ukraine, the mechanism of transfer of powers from the central government to the institutes of civil society, the purpose of modern reforms, conclusions on the implementation of such reforms in the world and highlighting problems with this experience.

Key words: public administration, educational policy, public, civil society

* * *

Коханська Л. В.,

студентка групи 1МОПд факультету менеджменту освіти та науки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, магістерська програма “Освітня політика” (м. Київ, Україна)

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ
ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ:
ПАРТНЕРСЬКІ ВІДНОСИНИ**

У статті проаналізовано нормативно-правові механізми державно-громадського управління освітою; окреслено проблеми реформування управління освітньою галуззю в Україні; висвітлено основні завдання розвитку партнерства органів управління освітою та організацій громадянського суспільства у галузі реформування освіти в Україні.

Ключові слова: освіта, управління освітою, державно-громадське управління, організації громадянського суспільства, навчальний заклад, самоврядування.

Постановка проблеми. Суспільство в Україні, як і загалом усе людство, знаходиться на терені глобалізаційного процесу сьогодення. Так, відбуваються швидкі зміни темпу життя, посилення конкуренції та затвердження інноваційних типів розвитку, переосмислення ціннісного орієнтуру та стратегій щодо людського буття. Такі виклики глобалізації вимагають відповідного модернізування освітньої системи у якості головного чинника для соціально-культурних відтворень, успішного

функціонування життєдіяльності людей, та їх подальшого вдосконалення. За сучасних умов розвиток освіти перестав бути справою лише на рівні держави [3].

Актуальність теми обумовлюється, тим, що потребують налагодження дієві механізми відносин між державними та регіональними органами управління освітою, а також організаціями громадянського суспільства в Україні. Оскільки вони є визначальним предметом підвищення ефективності державного управління освітою в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведення аналізу наукової літератури, наукових досліджень щодо впровадження державно-громадського управління освітою дає змогу стверджувати, що залучення ресурсів громадськості щодо управління системою освіти відбувається в нашій країні вже майже десятиліття. Цей процес є складним та довготривалим. Теоретично значущими для розуміння та усвідомлення проблеми державно-громадського управління в новітніх соціально-економічних умовах є праці дослідників: В. Андрущенка, В. Бобрицької [1; 2], С. Гончаренка, Т. Бутирської, І. Зязюна, В. Грабовського, В. Кременя, В. Лугового, С. Крисяка, А. Мазака, Т. Лукіної, К. Павлової [8; 9] та ін. [2, с. 144-150].

Мета дослідження. Виходячи з наведеного вище, нами було визначено мету дослідження – вивчення нормативно-правових механізмів державно-громадського управління освітою з позиції партнерських відносин.

Виклад основного матеріалу. У проєкті Національної стратегії розвитку освіти на 2012-2021 роки, що пройшла етап всенародного обговорення та прийнята на III Всеукраїнському з’їзді учителів, а також у попередніх документах, а саме у тексті Національної доктрини розвитку освіти наголошують на “переході від державного до державно-громадського управління, на чітких розмежуваннях функцій між центральним, регіональним і місцевим органом управління та забезпечення самоврядування навчально-виховного закладу та наукових установ, затвердження у сфері освіти гармонійного поєднання між собою прав особи, суспільства та держави” [3].

Для впровадження державно-громадського управління в Україні виникає потреба у забезпеченні ряду умов, серед яких можна виділити: удосконалення нормативно-правової бази; активна позиція членів громад; усвідомлення органами управління освіти, шкільною адміністрацією переваг співуправління за активної участі громади.

Основою функціонування будь-якого механізму є відповідне законодавче поле. Стратегічні цілі, завдання, пріоритетні напрямки й основні шляхи радикальних перетворень в управлінні системою освіти визначено Конституцією України, законами України “Про освіту”, “Про професійно-технічну освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Про позашкільну освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про вищу освіту”, Державною національною програмою “Освіта” (“Україна XXI століття”), Указом Президента України “Про національну програму “Діти України”, Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті та іншими актами [7, с. 70].